

INFORMACIJA
SA SASTANKA PREDsjedNIKA ODBORA ZA LJUDSKA PRAVA I SLOBODE
DR HALILA DUKOVIĆA SA EVALUATORKOM SISTEMA MONITORINGA DJEČJIH
PRAVA U CRNOJ GORI, KONSULTANTKINJOM AWAZ RAOOF,
održanog 9. oktobra 2017. godine u Podgorici

Predsjednik Odbora za ljudska prava i slobode dr Halil Duković se sastao sa evaluatorkom sistema monitoringa dječjih prava u Crnoj Gori, konsultantkinjom Awaz Raoof.

Sastanak je održan 9. oktobra 2017. godine u zgradi Ujedinjenih nacija u Crnoj Gori.

Sastanku je prisustvovao i predsjednik Odbora za zdravstvo, rad i socijalno staranje dr Suad Numanović.

Sastanak je organizovan u okviru misije nezavisne evaluacije sistema monitoringa dječjih prava u Crnoj Gori, koju je inicirao UNICEF u cilju sagledavanja postojećeg stanja i definisanja preporuka koje će doprinijeti kreiranju podsticajnog okruženja u kome će kvalitet nadgledanja dječjih prava biti unaprijeđen, dijete prepoznato kao subjekt prava i obezbijedena efektivna realizacija i zaštita prava djeteta. Prethodno su, u maju 2017. godine, u okviru prve faze ove misije, predsjednik Odbora za ljudska prava i slobode, predsjednik Odbora za zdravstvo, rad i socijalno staranje, predsjednica Odbora za rodnu ravnopravnost i član Odbora za politički sistem, pravosuđe i upravu održali sastanak sa prof. Karolin Hamilton.

Konsultantkinja Awaz Raoof je pravnica, istraživačica u CORAM International centru, anagažovana od strane UNICEF-a za sprovođenje evaluacije sistema nadgledanja dječjih prava u Crnoj Gori. Pojasnila je da se tokom misije neće baviti zaštitom dječjih prava, već evaluacijom njihovog monitoringa kako bi sačinila preporuke u cilju unapređenja stanja.

Konsultantkinja Awaz Raoof je postavila niz pitanja:

- Šta obuhvata mandat Odbora za ljudska prava i slobode i Odbora za zdravstvo, rad i socijalno staranje?

- Na koji način je podijeljena nadležnost između odbora i kako se definiše da je za određenu oblast nadležan konkretni odbor?

- Koliko često članovi odbora organizuju posjete institucijama radi praćenja stanja u njima?

- Na koji način i koliko često se organizuju kontrolna saslušanja, kakvi su njihovi rezultati, šta slijedi nakon održanog saslušanja i kako se prate preporuke?

- Da li poslanici posjeduju dovoljno informacija i podataka da prate stanje u oblasti prava djeteta i koje izvore podataka najčešće koriste?

- Da li poslanici smatraju da je Savjet za prava djeteta u postojećem sastavu efikasan mehanizam za monitoring implementacije preporuka Komiteta UN za prava djeteta?

- Da li je ugroženim grupama djece, kao što su djeca sa smetnjama u razvoju dat dovoljan prioritet?

- Da li je nešto iz oblasti prava djeteta trenutno u fokusu nadležnih skupštinskih odbora?

- Koliko članova imaju Odbor za ljudska prava i slobode i Odbor za zdravstvo, rad i socijalno staranje i koliko službenika imaju sekretarijati ova dva odbora?

- Da li skupštinski odbori imaju svoj budžet?

- Da li službenici sekretarijata odbora pomažu članovima odbora u pripremi i održavanju sjednica, kontrolnih saslušanja?

- Da li je potrebna podrška u monitoringu dječjih prava u Crnoj Gori?

- Da li se po završetku kampanji realizovanih u oblasti prava djeteta osjeća stagnacija u odnosu na period dok traje kampanja ili se pozitivan trend nastavlja?

- Kojim mehanizmima raspolažu odbori ukoliko nadležni organi ne ispoštuju upućene preporuke, da li ih mogu pozvati na odgovornost ili ponovo organizovati kontrolno ili konsultativno saslušanje?

- U kojoj oblasti u narednih pet godina UNICEF može doprinijeti monitoringu dječjih prava u Crnoj Gori?

Predsjednik Odbora za ljudska prava i slobode dr Halil Duković je saopštio da se ovaj Odbor bavi svim oblastima ljudskih prava, sa posebnim osvrtom na manjinska prava. Imajući u vidu obavezujuće preporuke Komiteta UN za prava djeteta upućene Crnoj Gori 2010. godine, Odbor je značajnu pažnju posvetio pravima djeteta. Odbor ima zakonodavnu ulogu, ali je veoma važna i kontrolna uloga putem koje Odbor prati implementaciju zakona. Odbori organizuju kontrolna saslušanja i od pozvanih predstavnika nadležnih institucija zahtijevaju informacije i odgovore povodom određenih tema. Odbor za ljudska prava i slobode je prepoznat po dobroj saradnji sa Zaštitnikom ljudskih prava i sloboda Crne Gore, kao nezavisnom institucijom, na čijem osnaživanju je radio, kao i po saradnji sa svim državnim organima, međunarodnim organizacijama sa sjedištem u Crnoj Gori i nevladinim sektorom koji se bavi pitanjima ljudskih prava.

Predsjednik Odbora za zdravstvo, rad i socijalno staranje dr Suad Numanović je pojasnio da je nadležnost svih odbora utvrđena Poslovníkom Skupštine Crne Gore. Pored pomenute saradnje, Odbor kojim predsjedava ostvaruje i saradnju sa lokalnim samoupravama.

Dr Halil Duković je saopštio da se usmjeravanje zakonodavnih akata vrši shodno nadležnostima odbora, a kada postoje pitanja od zajedničkog interesa, organizuju se zajedničke sjednice odbora. Naglasio je da Odbor za ljudska prava i slobode u kontinuitetu posjećuje ustanove u kojima bi se po prirodi njihovog posla moglo očekivati kršenje ljudskih prava, kao što su zatvori, pritvorske jedinice, ustanove za smještaj djece sa teškoćama u razvoju i djece bez roditeljskog staranja. Posjete se organizuju u skladu sa Planom aktivnosti, tri do četiri puta godišnje, pri čemu je intenzitet aktivnosti u izbornim godinama manji. Saopštio je da je Odbor za ljudska prava i slobode organizovao i brojne javne tribine na različite teme iz oblasti ljudskih prava u brojnim gradovima širom Crne Gore u cilju praćenja implementacije zakona i upoznavanja građana sa njihovim pravima.

Djelotvornost kontrolne uloge Odbora za ljudska prava i slobode predstavio je na primjeru praćenja stanja ljudskih prava lica smještenih u pritvorskim jedinicama navodeći da je Odbor posjećivao ove ustanove, razmatrao izvještaje koje je na zahtjev Odbora sačinio Zaštitnik ljudskih prava i sloboda, donosio određene preporuke, upućivao ih nadležnim organima radi realizacije i zahtijevao izvještaje o stepenu njihove implementacije.

Predsjednik Odbora za zdravstvo, rad i socijalno staranje dr Suad Numanović je dodao da se nakon obavljenih posjeta institucijama, u slučaju potrebe za razjašnjenjem određenih pitanja, organizuju i kontrolna saslušanja. Saopštio je da je u Dječijem domu „Mladost“ u Bijeloj bilo oko 155 djece bez roditeljskog staranja, a sada ih je 85, što je rezultat transformacije Doma i kampanje kojom je promovisano da djecu uzrasta do tri godine starosti ne treba smještati u institucije. Naveo je da su skupštinski odbori doprinijeli Kampanji „Svako dijete treba porodicu“ koju su realizovali Vlada Crne Gore i UNICEF. U skladu sa preporukom nadležnih institucija, prostor Dječijeg doma „Mladost“ koji je oslobođen zahvaljujući smanjenju broja korisnika sada se koristi za Dnevni centar za djecu sa smetnjama u razvoju. Poslanik Numanović je zaključio da multidisciplinarni pristup i saradnja nadležnih institucija doprinose postizanju vidljivih rezultata u oblasti dječjih prava u Crnoj Gori.

Kada je riječ o podacima o djeci, dr Halil Duković je pojasnio da postoji više kvalitetnih sistema koji raspolažu određenim podacima, ali ih je potrebno povezati. Takođe, neophodno je unaprijediti koordinaciju nadležnih institucija u ovoj oblasti. Odbor kojim predsjedava često

koristi podatke koje dobija od institucije Zaštitnika i od nadležnih državnih organa, sadržane u njihovim godišnjim izvještajima koje podnose Skupštini. Takođe, Odbor prikuplja podatke od nevladinih organizacija, s tim što podaci iz različitih izvora budu različiti tako da ih treba koristiti s rezervom. Saopštio je da odbori nemaju svoj budžet, već postoji jedinstveni budžet Skupštine Crne Gore.

Poslanik dr Suad Numanović smatra da bi dobro bilo da u Savjetu za prava djeteta bude i predstavnik Skupštine, odnosno nadležnog Odbora, jer bi se lakše pratila evaluacija Nacionalnog plana akcije za djecu, a poslanici bi bili upoznati sa svim problemima u toj oblasti i mogli bi preventivno djelovati. Mišljenja je da je Savjet za prava djeteta u kojem su predstavnici resornih ministarstava zaduženih za implementaciju preporuka u potpunosti kompetentan i dovoljan za praćenje implementacije preporuka Komiteta UN za prava djeteta. Problematičnom smatra činjenicu da ministarstva nemaju posebna sredstva namijenjena realizaciji preporuka, pa iako postoji politička volja i raspoloživi kadrovski kapaciteti, nedostatak finansijskih sredstava je prepreka u realizaciji određenih preporuka. Istakao je da su državni i organi lokalne samouprave, uz pomoć međunarodnih organizacija odlučni da unaprijede položaj djece sa smetnjama u razvoju u što kraćem roku. Ocijenio je da je u poslednjih deset godina Crna Gora uradila mnogo za unapređenje položaja pripadnika svih ranjivih grupa, a posebno za djecu sa smetnjama u razvoju. Otvoreno je blizu 15 dnevnih centara, a razvijeni su i drugi sistemi podrške za ovu djecu i njihove porodice, kao što je Mala grupna kuća u Bijelom Polju. Djeca su uključena u obrazovni sistem, pomoć im pružaju personalni asistenti, a radi se i na unapređenju njihove zaštite nakon što napune 27 godina. Ocijenio je da su realizovane kampanje doprinijele promjeni svijesti građana i da je značajno unaprijeđen zakonodavni i institucionalni okvir za zaštitu djece sa smetnjama u razvoju.

Na pitanje šta je u fokusu interesovanja Odbora za ljudska prava i slobode, predsjednik Odbora dr Halil Duković je saopštio da se Odbor rukovodi ocjenama stanja sadržanim u izvještajima Evropske komisije o Crnoj Gori, a posebno iznijetim kritikama na osnovu kojih i planira svoje aktivnosti. Dodao je da su izvještaji o radu Odbora za prethodne godine, kao i Izvještaj o realizaciji Plana aktivnosti za period januar-jul 2017. godine dostupni na web sajtu Skupštine i da se na taj način evaluatorica može detaljnije upoznati sa radom Odbora.

Predsjednik Odbora za ljudska prava i slobode dr Halil Duković je saopštio da svaki odbor ima sekretarijat u kojem rade službenici specijalizovani za oblasti kojima se to radno tijelo bavi i koji predsjedniku i članovima odbora pružaju podršku u radu. Naveo je da Sekretarijat Odbora za ljudska prava i slobode trenutno ima dva službenika, a Sekretarijat Odbora za zdravstvo, rad i socijalno staranje tri. Pored toga, odbori mogu da angažuju eksperte ili da ih pozovu na sjednicu kako bi dobili njihovo mišljenje o pojedinim pitanjima koja su predmet interesovanja, što se u praksi primjenjuje. Upoznao je evaluatoricu i sa prostornim kapacitetima, navodeći da predsjednici odbora nemaju adekvatan prostor za rad.

Evaluatorica Awaz Raof je upitala koja je uloga sekretarijata odbora prilikom održavanja kontrolnog saslušanja, a sekretar Odbora za ljudska prava i slobode Slava Burić je pojasnila da postoji utvrđena metodologija po kojoj se realizuje kontrolno saslušanje. Upoznala je da su o postupku pripreme i održavanja kontrolnog saslušanja sekretari odbora edukovani od strane NDI-ja. Nakon održavanja kontrolnog saslušanja sačinjava se izvještaj sa predlogom zaključaka koji se dostavlja nadležnim državnim organima radi realizacije. Ocijenila je da je Odbor za ljudska prava i slobode imao dosta uspjeha u ovoj oblasti, posebno po pitanju rješavanja statusa raseljenih i interno-raseljenih lica u Crnoj Gori i u zaštiti prava lica lišenih slobode. Zaključila je da se u ovom obliku djelovanja možda najviše ogleđa multidisciplinarni pristup u radu i rješavanju problema.

Predsjednik Odbora za ljudska prava i slobode je saopštio da se kontrolna saslušanja održavaju jednom do dva puta godišnje, mada i aktuelni problemi mogu biti povod za održavanje kontrolnog saslušanja.

Predsjednik Odbora za zdravstvo, rad i socijalno staranje je podsjetio da je taj Odbor 2014. godine održao kontrolno saslušanje odgovornih ljekara, direktora Bolnice u Bijelom Polju i predstavnika Ministarstva zdravlja povodom smrti novorođenčeta u Bolnici u Bijelom Polju. Odbor je dobio kvalitetne informacije na osnovu kojih je definisao jasne preporuke koje služe i sudskim organima u postupku koji je u toku.

Na pitanje evaluatorke Raof da li je potrebna dodatna pomoć u monitoringu dječjih prava u Crnoj Gori, predsjednik Odbora za ljudska prava i slobode dr Halil Duković je odgovorio da u Crnoj Gori postoje adekvatni kapaciteti, ali ih treba povezati i umrežiti. Značajno bi bilo obezbijediti dodatna sredstva za finansiranje određenih projekata posebno u manje razvijenim opštinama, jer se ne može očekivati da te opštine obezbijede sve servise za pripadnike ranjivih grupa kao što to rade razvijene, veće opštine. Saglasan je da je najteže promijeniti svijest građana, ali zahvaljujući kampanjama postignuti su značajni rezultati, uz ocjenu da se i po završetku kampanja preduzimaju brojne aktivnosti. Istakao je primjer kampanje „Svako dijete treba porodicu“ nakon koje je broj nesrodničkih hraniteljskih porodica u Crnoj Gori povećan za 200% u odnosu na period prije nje.

Predsjednik Odbora za zdravstvo, rad i socijalno staranje je ukazao na uspjeh kampanje „Svi u vrtić“ kojom je povećana zainteresovanost roditelja u svim crnogorskim opštinama da njihova djeca pohađaju predškolsko obrazovanje. Pitanje je da li taj trend rasta može da bude ispraćen izgradnjom vrtića kako bi se stvorili adekvatni prostorni kapaciteti za ovaj vid obrazovanja.

Poslanik Numanović se osvrnuo na obavezu realizacije i praćenja preporuka upućenih Crnoj Gori i pojasnio da su resorna ministarstva obavezna da ispunjavaju preporuke, a Vlada prati da li su te obaveze realizovane. Ocijenio je da Crna Gora svoje obaveze ispunjava veoma dobrom dinamikom.

Dr Halil Duković je saopštio da Odbor za ljudska prava i slobode prilikom razmatranja godišnjih izvještaja koje nadležni organi dostavljaju Skupštini prati i stepen realizacije prethodno datih zaključaka i preporuka od strane ovog Odbora.

Predsjednik Odbora za zdravstvo, rad i socijalno staranje dr Suad Numanović je ocijenio da je zdravstvena zaštita djece u Crnoj Gori na visokom nivou i njome su obuhvaćena sva djeca. Iako je i obrazovanje dostupno svojoj djeci, određeni problemi postoje u obrazovanju pripadnika romske populacije, a sa tim izazovima se suočavaju i druge države. Smatra da posebnu pažnju treba posvetiti zaštiti djece koja žive u rizičnim porodicama, kao što su porodice u kojima postoji nasilje i porodice sa jednim roditeljem. Ocijenio je da Crna Gora u kontinuitetu preduzima brojne aktivnosti na realizaciji preporuka Evropske komisije i drugih međunarodnih organizacija, o čemu svjedoče vidljivi rezultati.

Na pitanje na koji način bi UNICEF u narednih pet godina mogao doprinijeti u monitoringu dječjih prava predsjednik Odbora dr Halil Duković je saopštio da bi UNICEF trebao da pruži pomoć u umrežavanju svih institucija koje se bave pravima djeteta kako bi podaci o djeci bili dostupni na jednom mjestu. Takođe, značajna bi bila i finansijska pomoć. Ukazao je na problem socijalnog položaja djece, posebno one koja žive na sjeveru Crne Gore, uz ocjenu da su socijalna davanja države velika, ali još uvijek nedovoljna za obezbjeđivanje svih standarda za život djece. Zaključio je da je posvećenost Crne Gore unapređenju položaja djece i zaštiti njihovih prava vidljiva i prepoznata i od strane Evropske komisije u njihovim poslednjem izvještaju o Crnoj Gori.

SEKRETAR ODBORA

Slava Burić

PREDSJEDNIK ODBORA

dr Halil Duković